

Aplikace matematiky

Miloš Růžička

Významné životní jubileum RNDr. Ladislava Špačka

Aplikace matematiky, Vol. 29 (1984), No. 3, 235--(236a)

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/104089>

Terms of use:

© Institute of Mathematics AS CR, 1984

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

VÝZNAMNÉ ŽIVOTNÍ JUBILEUM RNDr. LADISLAVA ŠPAČKA

Dne 30. května 1984 oslavil RNDr. Ladislav Špaček, dvojnásobný laureát státní ceny K. G. a význačný vědecký pracovník v oboru aplikované matematiky, své pětasedmdesáté narozeniny.

Není opravdu snadné napsat článek k životnímu jubileu člověka, který nerad bývá oslavován a který by zcela jistě považoval první větu tohoto článku za informaci dostatečně vyčerpávající. Dost možná, že by dokonce při korektuře rezolutně vyškrtl její podstatnou část. Protože byl v našem časopise otištěn článek o životě a díle jubilatovně již roku 1969 (u příležitosti jeho šedesátin), omezím se dnes více méně na některé podrobnosti, jimiž se pokusím dokreslit charakter i vlastnosti člověka, který mi byl, je, a jak doufám, zůstane ještě dlouhá léta učitelem, rádcem i přítelem z nejvýznamnějších, neboť jak učí Demokritos: „Jest přátelství jednoho člověka moudrého mnohem cennější než přátelství všech nerozumných“.

Otec RNDr. Ladislava Špačka byl známým pražským advokátem a právníkem. Právní vědy a matematika s fyzikou nemívají k sobě daleko, vzpomeneme-li např. Maxe Plancka, nositele Nobelovy ceny za fyziku a profesora hudební estetiky, který rovněž pocházel z právnícké rodiny. Podobně jako byla Planckovým koníčkem hudební estetika, má Dr. Špaček velkou zálibu v historii a v pražských kulturně historických památkách. Snad spolupůsobily v tomto směru vlohy zděděné po matce a středoškolská studia na Akademickém gymnáziu v Praze, kde se seznámil s klasickou řeckou i římskou literaturou a estetikou.

Matematická studia na Karlově universitě v Praze, na Sorbonně v Paříži a na univerzitě v Cambridge přivedla mladého Ladislava Špačka ke studiu analýzy v komplexním oboru. I když je dnes uznávaným aplikovaným matematikem, zůstává analýza v komplexním oboru stále v ohnisku jeho zájmu; je to hlavně problém rozložení nulových bodů Riemannovy ζ -funkce (tj. důkaz Riemannovy domněnky), který jej stále přitahuje a inspiruje k další práci.

Pracovní zatížení ve Fyzikálním ústavu Škodových závodů (kde působil v letech 1938—1946) přivedlo skoro třicetiletého matematika k technickým problémům. Je třeba říci, že to bylo velkým štěstím pro československou techniku, neboť Dr. Špaček reprezentuje přímo ideální spojení exaktního myšlení vysoce erudovaného “čistého” matematika s mimořádným smyslem pro technické problémy. Úroveň tohoto ideálního spojení nesnižuje ani to, že technické problémy považuje za „triviální“ s výjimkou snad jen problémů teoretické hydro- a aeromechaniky, která je po analýze v komplexním oboru druhou největší jubilatovou láskou.

Snad téměř každý matematik prošel svým šachovým obdobím, kdy ve volných chvílích hledal rozptýlení a zábavu v partiích šachu s dobrým přítelem. Prošel jím zřejmě i náš jubilat. Vzpomínám rád na dobu, kdy jsme jako mladší hrávali šachové turnaje; hlavním rozhodčím býval prof. M. Hampl a jeho sekundantem Dr. L. Špaček. Šachy jsou ovšem podle jeho názoru příliš deterministické. Proto si dnes raději zahraje se svými přáteli partii bridge či taroků, v nichž hraje svou roli i prvek náhody, spojený s rozložením karet mezi spoluhráči.

Spolu s prof. RNDr. Miloslavem Hamplem, DrSc., členem korespondentem ČSAV, zakládá Dr. Špaček v r. 1946 Výzkum teoretický Československých závodů kovodělných a strojirenských, který po různých organizačních změnách přešel jako odbor Aplikovaná matematika do Státního výzkumného ústavu pro stavbu strojů. Je třeba říci, že pod vedením ředitele ústavu prof. ing. A. Vrby, nositele Řádu práce, prof. RNDr. M. Hampla a RNDr. L. Špačka se odbor Aplikovaná matematika stal pracovníštěm plným tvůrčí aktivity, na které se nezapomíná. Dr. Špaček se stal rádcem a učitelem mnoha mladých pracovníků (za všechny jmenuji jen doc. ing. O. Daňka, CSc.,

ing. J. Nezvala, CSc. a prof. RNDr. J. Poláška, DrSc.), kteří se všichni stali uznávanými pracovníky v oborech svých zájmů a činností. Musím říci, že Dr. Špaček je pracovník náročný k sobě i k druhým. Slabá místa teoretických prací odhaluje přímo s geniální jasnozřivostí a stává se kritikem nesmlouvavým, mnohdy i tvrdým. Nekompromisnost a poctivost ve vědecké práci mu někdy přinášela obtíže, z nichž nejmenší bývaly nepříjemnosti spojené s nedodržením plánovaných termínů pracovních etap úkolů. Přes všechny potíže a nepříjemnosti, které zažil, zůstal Dr. Špaček na výši. Na situace, do nichž se dostal, se vždy díval s nadhledem a humorem a nepřestal být optimistou: „triviální“ problém, který vzdoroval řešení, nepřestal být „triviálním“ a „jednoduchým“. Tento jeho postoj k životu spolu s optimismem zcela jistě způsobil, že Dr. Špaček je stále fyzicky i duševně svěží a že stále tvůrčím způsobem pracuje ve své milované komplexní analýze a hydrodynamice. Je jen škoda, že není pracovníkem, který by své výsledky publikoval. Jsem přesvědčen, že o výsledky jeho prací by byl zájem i v jiných průmyslově vyspělých zemích.

Za všechny jeho přátele a žáky přeji jubilantovi zdraví a plnou duševní i fyzickou svěžest ještě po mnoho let. Nechť se mu stále daří řešit a vyřešit „triviální“ problémy, které si sám klade, v plánovaných termínech několika „týdnů“.

Miloš Růžička

